

Een echte academicus kan ook zonder AI

Gebruik AI vooral op de universiteit. Maar blijf studenten wel traditionele academische vaardigheden leren, betogen *Luc Glasbeek*, *Marco van Gelderen* en *Victor Gilsing*.

Vrijwel dagelijks verschijnt er nieuws over spectaculaire toepassingen op het gebied van kunstmatige intelligentie (AI) die ook het universitair onderwijs raken. Zo kunnen docenten razendsnel meertalige videocolleges genereren waarin zij zelf de hoofdspreker lijken te zijn, zonder veel tijd te hoeven besteden aan het voorbereiden van de inhoud of de productie ervan. Studenten hebben inmiddels ook eenvoudig toegang tot AI-gebaseerde onderzoeksassistenten, zoals Consensus en Petal. Die kunnen in een oogwenk wetenschappelijke artikelen op talloze verschillende manieren samenvatten, en analyseren welke literatuur bepaalde argumentatiestappen ondersteunt of juist weerlegt.

Ook de tekstverwerkings- en rekenprogramma's die iedereen op de universiteit dagelijks gebruikt, krijgen AI-functies. Met bijvoorbeeld Microsofts Copilot of Googles Help Me Write-knop zal het opstellen van onderzoekspresentaties, projectrapportages en data-analyses wezenlijk veranderen. In de Verenigde Staten kondigde de Arizona State University in januari een samenwerking met OpenAI aan. Iedere student krijgt een gepersonaliseerde AI-tutor. Universiteiten wereldwijd zullen dit voorbeeld volgen om studenten te leren met AI-technologie samen te werken.

Het universitair onderwijs in Nederland volgt dergelijke ontwikkelingen nauwgezet. Een gangbare opvatting is dat AI een sleuteltechnologie is waarmee studenten hun grenzen kunnen verleggen. Ofwel, dankzij AI kan de bovengrens van wat iemand leert en creëert hoger komen te liggen. Door AI op allerlei manier op te nemen in het onderwijs, is het idee, bereiden universiteiten hun studenten voor op een loopbaan waarin AI ongetwijfeld een belangrijke rol zal spelen.

Een aankomend arts zal moeten leren om AI te gebruiken voor het stellen van betere diagnoses. Een archeoloog kan baat hebben bij AI om sneller verbanden te leggen tussen ambigue informatiebronnen. En een bedrijfskundige kan AI inzetten om nieuwe bedrijfsstrategieën op haalbaarheid te toetsen. Om studenten op deze - en tal van andere - vakgebieden te leren met AI om te gaan, is het belangrijk dat kunstmatige intelligentie een veel prominenter plek krijgt in het onderwijs dan nu het geval is.

Tegelijkertijd moeten universiteiten erkennen dat AI-inzet in het onderwijs ook fundamentele schaduwszijden heeft. Zo toonden Australische wetenschappers onlangs aan dat studenten weliswaar beter presteren dankzij AI-gebruik, maar dat deze prestatiewinst meer dan teniet wordt gedaan als ze vergelijkbare taken zonder AI moeten uitvoeren. Dat beeld wordt bevestigd in voorlopige resultaten van onderzoek aan de Columbia Business School. Volgens de onderzoeksauteur

brengt AI het risico met zich mee dat gebruikers „achter het stuur in slaap vallen”, kortom: dat ze AI-aanbevelingen gedachteloos aanvaarden, zonder nadere beschouwing. Ander recent onderzoek laat bovendien zien dat het gemiddelde IQ van studenten al decennia daalt en nog slechts marginaal boven het gemiddelde van de algehele populatie valt. Het is allerminst uitgesloten dat AI deze cognitieve neergang bij studenten zal versnellen.

Om te voorkomen dat dergelijke schaduwszijden van AI gemeengoed worden in het universitair onderwijs, pleiten wij voor het aanbrengen van een duidelijke tweedeling binnen de studievakken. Enerzijds moeten de vakken meer nadruk leggen op het gebruik van AI, met als doel beter te leren en creëren. Zo blijft het universitair onderwijs bij de tijd. Maar het is noodzakelijk dat universiteiten hun studenten anderzijds ook de klassieke academische vaardigheden binnen diezelfde vakken bijbrengen, waarbij onafhankelijkheid bijzondere aandacht verdient.

Gebruikers aanvaarden AI-aanbevelingen gedachteloos, zonder nadere beschouwing

Op die onafhankelijkheid kan AI naar onze mening een nadelige invloed hebben. Een academicus moet immers zelfstandig - dus zonder AI - in staat zijn kritische, logische, diepgaande en creatieve gevolgtrekkingen te maken. Het aanleren van deze complexe vaardigheden vereist een geduldige en gedisciplineerde studie van teksten, oefening in schrijven en actieve deelname aan wetenschappelijke discussies in fysieke ruimten op de campus. Wij pleiten ervoor dat de oefening van dergelijke vaardigheden, die door de opmars van AI nu al hevig onder druk staan, in ieder vak expliciet wordt opgenomen. Dan krijgt ieder vak een vast deel dat bijdraagt aan academische vaardigheden, waarbij autonoom denken, geheel vrij van AI, centraal staat.

Bij voltooiing van een studie volgens zo'n tweedeling heeft de student niet alleen laten zien in staat te zijn AI als waardevolle aanvulling te gebruiken, maar ook aangetoond de klassieke academische vaardigheden te bezitten. Voor afgestudeerden en hun toekomstige werkgevers biedt deze combinatie de grootste kans op blijvend succes.

Luc Glasbeek is universitair docent, **Marco van Gelderen** is universitair hoofd-docent en **Victor Gilsing** is hoogleraar. Allen werken ze aan de School of Business and Economics op de Vrije Universiteit in Amsterdam.